

Programma- begroting 2027

Prolander

Januari 2026

Dit is een uitgave van gemeenschappelijke regeling Prolander

Foto omslag:

Voorkant: Zuidwest, project Havelterberg, werkzaamheden

Achterkant: Verlengde Middenraai

Prolander

Werkt aan het landschap van Drenthe en Groningen

Programmabegroting Prolander 2027

Meerjarenperspectief 2028-2030

Aanbiedingsbrief

Al tien jaar werkt Prolander in opdracht van de provincies Drenthe en Groningen aan de ontwikkeling van het landelijk gebied. Wij richten ons daarbij op de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en combineren dit waar mogelijk met maatregelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) en landbouwstructuurverbetering. Grote delen van het NNN zijn inmiddels ingericht en veel gebiedsprocessen zijn in volle gang. Dat doen wij nooit alleen. Prolander werkt intensief samen met bewoners, agrariërs, ondernemers en terreinbeheerders. De belangen in het landelijk gebied – landbouw en voedselproductie, waterkwaliteit en waterveiligheid, natuur en recreatie – vragen om zorgvuldige afwegingen en een sterke aanwezigheid in het gebied. Wij investeren in relaties, zitten bij agrariërs aan de keukentafel, organiseren informatiebijeenkomsten voor bewoners en onderhouden contacten met mensen in het veld. Hierdoor weten wij wat er speelt, waar het wringt en waar het veerkrachtig is.

In de afgelopen jaren is Prolander sterk gegroeid door omvangrijke aanvullende opdrachten van beide provincies. De handhaving op de Wet DBA en de krappe arbeidsmarkt maken het noodzakelijk om samen met beide provincies te komen tot duurzame oplossingen. Pensionering maakt de urgentie van dit onderwerp nog groter. Daarom gaan we de komende jaren inzetten op de volgende vier sporen:

1. Versterken van vaste capaciteit, kennisborging en ogen en oren in het gebied. Daarbij hoort ook het gericht investeren in kennis en opleiding. De instroom van (jonge) medewerkers in de afgelopen jaren vraagt om extra aandacht voor het borgen en ontwikkelen van duurzame vakkennis. Om hierop in te spelen, gaan we gericht investeren in kennis, die voorwaardelijk is voor de uitvoering van de opgaven: o.a. gebiedsontwikkeling landelijk gebied, landbouwkennis en strategisch omgevingsmanagement.
2. Intensivering van samenwerking met partners.
3. Benutten van (AI) technologie voor efficiënte uitvoering en kennisdeling.
4. Doelmatig uitbesteden van specialistische en tijdelijke werkzaamheden.

Wij zijn een organisatie met de kennis en kunde in huis die nodig is om onze huidige opgave succesvol uit te kunnen voeren. Ook voor de uitvoering van nieuwe opgaves is onze expertise van complexe inrichtingsopgaves in het landelijk gebied van groot belang. In de huidige maatschappelijke context is het voorstelbaar dat de focus van opgaves wijzigt en aanvullende kennis nodig is. We vragen daarom ruimte voor een professionele dialoog met de provincies over onze opgave en eventuele nieuwe toekomstige opgaven in lijn met de provinciale beleidskeuzen. Zo kan Prolander zich hierop voorbereiden en een grote rol blijven spelen in de uitvoering van complexe opgaves in het landelijk gebied van Groningen en Drenthe.

Door de uitfasering van het financieel systeem (Oracle) bij de provincie Drenthe staan wij voor een noodzakelijke overgang naar een nieuw financieel systeem. Deze overgang vraagt om investeringen in systemen én in onze interne organisatie. We zetten daarnaast in op procesmanagement, die wij nadrukkelijk koppelen aan onze inhoudelijke opgaven. Tot slot blijven wij investeren in data gedreven werken, zodat wij onze taken efficiënter, transparanter en toekomstbestendig kunnen uitvoeren.

Met vertrouwen blijven wij bouwen aan de uitvoering van onze lopende en eventuele nieuwe toekomstige opgaven in lijn met de provinciale beleidskeuzes. Prolander blijft zich ontwikkelen als een wendbare en brede uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied in Drenthe en Groningen.

Evelien van Everdingen
Directeur Prolander

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	5
 Ontwerpprogrammabegroting Prolander 2027	
1. Programmabegroting	11
1.1 Inleiding	11
1.1.1 Kerntaak en aanpak	11
1.1.2 Context en uitdagingen	12
1.1.3 Ontwikkelingen	13
1.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?	13
1.3 Wat mag het kosten en wat zijn de baten?	16
2. Paragrafen	17
2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	17
2.1.1 Kaders weerstandsvermogen	17
2.1.2 Inventarisatie van de risico's	18
2.1.3 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit	20
2.1.4 Ratio weerstandsvermogen	20
2.1.5 Financiële kengetallen	21
2.2 Financiering	22
2.2.1 Treasurybeheer en rentebaten	23
2.2.2 Kasgeldlimiet	24
2.2.3 Geldleningen	24
2.2.4 Omslagrente	24
2.2.5 Renterisiconorm	24
2.2.6 Drempelbedrag	25
2.3 Bedrijfsvoering	25
2.3.1 Rechtmatigheidsverantwoording	26
2.4 Wet Open Overheid	26

Financiële begroting

3. Meerjarenbegroting 2027-2030 - ontwikkelingen	29
3.1 Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2027-2030	29
3.2 Toelichting ontwikkelingen	29
4. Meerjarenbegroting 2027-2030	32
4.1 Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2027-2030	32
4.2 Toelichting op de begroting 2027 en de meerjarenbegroting	33
4.2.1 Lasten	33
4.2.2 Baten	35
4.3 Toelichting verschillen jaarschijf 2027	37
4.3.1 Lasten	38
4.3.2 Baten	39
4.4 Overhead	40
4.4.1 Berekening overhead	40
4.4.2 Toelichting overhead	40
4.5 Overzicht van incidentele baten en lasten	41
5. Uiteenzetting financiële positie	42
5.1 Geprognosticeerde balans 2027-2030	42
5.2 Toelichting geprognosticeerde balans 2027-2030	42
5.3 EMU-saldo	44

Bijlagen

Bijlage 1 – Staat van reserves	47
Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead	48
Bijlage 3 – Overzicht opgaven en kostensoorten	49
Bijlage 4 – Overzicht taakvelden	50
Bijlage 5 – Lijst met afkortingen	51

Ontwerpprogramma- begroting Prolander 2027

1. Programmabegroting

Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor de provincies Drenthe en Groningen voor gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied. In het bedrijfsplan dat bij de oprichting van Prolander is opgesteld, is beschreven met welk doel Prolander is opgericht en hoe de organisatie is vormgegeven en wordt aangestuurd. 'Binnen' is een goed ingerichte bedrijfsvoeringsorganisatie – waar deze begroting over gaat – noodzakelijk om het werk van Prolander 'buiten' te kunnen laten slagen.

1.1 Inleiding

1.1.1 Kerntaak en aanpak

Prolander vertaalt provinciaal beleid naar concrete gebiedsprojecten. In elk project zoeken wij, samen met alle betrokken partijen, naar haalbare en gedragen oplossingen. Zo ontstaat "het beste plan": een plan waarin bestuurlijke ambities, de wensen en zorgen van bewoners en gebruikers, en de kenmerken van het gebied op een evenwichtige manier samenkomen. Daarmee werken we gezamenlijk aan een toekomstbestendig perspectief voor het landelijk gebied.

Onderstaand lichten we drie belangrijke aspecten van onze werkwijze toe:

1. Verbinden van partijen en geldstromen

Bij gebiedsontwikkeling spelen vele partijen een rol. Prolander ziet erop toe dat belangen en wensen van alle betrokkenen zorgvuldig worden meegenomen, om zo tot het beste plan te komen. In een samenleving waarin maatschappelijke verharding toeneemt, vraagt dit steeds meer van ons omgevingsmanagement.

Daarnaast zijn wij deskundig in het benutten van gebiedsgerichte subsidieregelingen zoals POP, LIFE, Waddenfonds en Interreg. Dankzij deze kennis en ervaring kunnen wij de benodigde aanvullende financiering organiseren, waardoor integrale plannen realiseerbaar worden die anders – per onderdeel bezien – niet van de grond zouden komen. Na subsidietoekenning verzorgen wij de administratie en de (financiële) verantwoording.

2. Grond voor gebiedsontwikkeling

Prolander realiseert overheidsdoelen onder andere via gebiedsprocessen. Deze doelrealisatie vraagt vrijwel altijd om (landbouw)grond anders te bestemmen en in te richten. Wij starten met het onderzoeken of de eigenaar zelf het doel wil realiseren, bijvoorbeeld via particulier natuurbeheer.

Als dat niet het geval is, onderzoeken we namens de provincie of we de grond kunnen verwerven. Vrijwilligheid van de zijde van de grondeigenaar is de basis van ons werk. Dit betekent dat we ons moeten verbinden met het perspectief van het bedrijf. Soms is dat beëindigen van het bedrijf, maar vaak kunnen wij alleen ter plekke verwerven als we via ruil of verplaatsing bedrijven op andere locaties perspectief weten te geven. Om te kunnen ruilen, verwerven we elders zogenaamde 'ruilgrond'. Door de huidige politiek-bestuurlijke situatie kunnen we in afwachting van helderheid soms nog niet verkopen. Dat betekent dat onze voorraad ruilgrond oploopt en daarmee ook het tijdelijke middelenbeslag (het zogenaamde investeringskrediet wat op de balans bij onze opdrachtgevers staat).

3. Belangrijk gereedschap: de schetssessie

Een integraal ruimtelijk ontwerp is onmisbaar om te komen tot een aantrekkelijk Drents en Gronings landschap waar mensen kunnen wonen, werken, ondernemen en recreëren. Prolander maakt deze ontwerpen in nauwe samenwerking met bewoners, gebruikers en andere partijen. De schetssessie is daarbij een belangrijk instrument. In deze interactieve bijeenkomsten werken deelnemers letterlijk samen aan de kaart: met stiften in de hand, gebogen over kaarten van het gebied. Zo ontstaan plannen die niet alleen ruimtelijk kloppen, maar ook breed gedragen zijn.

1.1.2 Context en uitdagingen

Op dit moment is realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) nog steeds een belangrijke taak en combineren we dit waar mogelijk met maatregelen uit de Kader Richtlijn Water (KRW) en landbouwstructuurversterking. Daarbij is van belang dat we het NNN niet kunnen realiseren zonder tegelijkertijd de landbouw in het gebied perspectief te bieden. Onze inzet op een sterke relatie met de landbouw en onze omgeving blijft dan ook een rode draad in onze werkwijze. Door kavelruilen en bedrijfsverplaatsingen kunnen we de realisatie van het NNN mogelijk maken en zetten we ons in voor aantrekkelijke voorstellen aan agrariërs. We werken hierbij altijd op basis van vrijwilligheid. Ook bij uitvoeringsprojecten kijken we zorgvuldig naar de belangen van de landbouw. Zo kan hydrologisch systeemherstel bijdragen aan betere grond en kunnen we met de inrichting van natuurgebieden ook werkzaamheden op landbouwkavels meenemen.

Beleidskeuzes van het Rijk en provincies hebben effect op de voortgang van onze projecten. In 2024 besloot het Rijk niet verder te gaan met het Nationaal Programma Landelijk Gebied, de hiervoor benodigde middelen werden geschrapt. De onzekerheid die sinds de publicatie van het NPLG in 2022 is ontstaan duurt hiermee voort en heeft ook invloed op de voortgang van de lopende projecten. Onduidelijkheid over de toekomst maakt samenwerking met grondeigenaren in sommige gevallen lastig. Hierdoor kan de inrichting vertraging oplopen.

Provincies Drenthe en Groningen zijn bezig met het vormgeven van het beleid over de toekomst van het landelijk gebied (TLG). Prolander levert, vanuit onze inhoudelijke expertise en kennis van de gebieden, een actieve bijdrage aan de totstandkoming van deze beleidskaders. In de uitvoering hiervan zullen wij vanzelfsprekend een grote rol hebben. De komende jaren willen we de vruchten plukken van deze investeringen en samenwerkingen om zo een duurzame toekomst voor het landelijk gebied in Drenthe en Groningen verder vorm te geven.

1.1.3 Ontwikkelingen

De toenemende omvang en complexiteit van de werkzaamheden vragen om het borgen van continuïteit en stabiliteit in onze organisatie. Wij hebben de afgelopen jaren stappen gezet om onze basis nog beter op orde te krijgen en daar blijven we in investeren. Het jaar 2026 staat in het teken van de uitrol van een nieuw financieel systeem (Microsoft Dynamics, finance & operations). In 2027 zullen we de basis die dan staat verder gaan optimaliseren zodat wij stapsgewijs datagedreven besluitvorming kunnen faciliteren. We gaan AI bewust inzetten en integreren in ons dagelijkse werk. AI kan routinetaken verminderen, besluitvorming versterken en de kwaliteit en snelheid van ons werk vergroten. Door dit nu georganiseerd op te pakken, blijven we wendbaar, borgen we kennis en houden we grip op onze opgaven in een steeds complexere omgeving. We gaan daarom een visie rondom AI opstellen, waaruit ook gaat blijken welke (financiële) intensivering dit vraagt.

Daarnaast gaan we onze werkzaamheden borgen in vastgelegde processen. Het inrichten van procesmanagement vraagt mogelijk om een intensivering van rollen. Dit levert ons voordelen op zoals betere kennisborging, efficiënter inwerken van nieuwe medewerkers en duidelijkheid over rollen en taken. Ook gaan wij mede in opdracht van de provincies meer aandacht hebben voor projectbeheersing in de breedste zin van het woord (o.a. risicomanagement en frauderisicoanalyse). We zien dat een goede projectbeheersing steeds belangrijker wordt nu grotere en complexere projecten de uitvoeringsfase ingaan. Deze projecten vragen om strakke sturing op scope, planning, risico's, financiën en kwaliteit. Daarnaast zal rondom de uitvoering van onze dienstverleningsovereenkomsten intensiever overleg plaats gaan vinden op operationeel, tactisch en strategisch niveau om het samenspel tussen opdrachtgever- en nemer te versterken. Tot op heden hebben wij externe deskundigen ingehuurd voor de optimalisatie van bedrijfsvoering. Richting de toekomst willen wij zoveel mogelijk kennis intern borgen, zoals onze verbijzonderde interne controle en ook procesmanagement. Wij gaan onderzoeken hoe wij hier het beste invulling aan kunnen geven.

1.2 Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

In deze paragraaf worden de opgaven en organisatiedoelen van Prolander voor 2027 beschreven: wat willen we bereiken en hoe gaan we onze ambities en opgaven realiseren. De afspraken over ons werk buiten staan in de provinciale prestatieovereenkomsten. Op basis van deze afspraken voeren wij de gebiedsinrichtingsprojecten en andere taken uit die de provincies aan ons hebben gemandateerd in het Besluit mandaat Prolander. De planning en verantwoording van deze opdrachten loopt via de provinciale planning en controldocumenten.

Opgave	Doelstelling
1.	Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking.
	Rolvast overleg tussen opdrachtgever en opdrachtnemer op projectniveau, programmaniveau en directieniveau. Wederzijds begrip en vertrouwen versterken met bijvoorbeeld veldbezoeken en workshops. Bij verdere diversificatie van onze opdracht blijven we voldoen aan heldere aansturingslijnen en voor escalatiedoe- len één aanspreekpunt voor Prolander.
	Strategisch overleg met beide provincies in zowel opdrachtge- vers- als eigenaarsrol. We besteden hierbij aandacht aan ont- wikkelingen in de beleidsopgave en de voorwaarden die hiervoor een kritische succesfactor zijn, leidend tot een gedragen visie en de doorwerking daarvan op onze bedrijfsvoering.
	Nauwe samenwerking met onze opdrachtgevers op het ‘dossier landbouw’ om kennis te delen en het landbouwperspectief een goede positie te geven in onze projecten.
2.	Succesvolle samenwerking op operationeel, tactisch en strategisch niveau over de verschillende dienstverlenings-overeenkomsten die we met beide provincies hebben, waarin wij opdrachtgever zijn.
	Duurzame inzetbaarheid, vitaliteit (werk-privé balans) en gezond- heid is verweven in alle werkzaamheden rondom personeel.
	Een adequate Arbozorg in samenwerking met onze Arbodienst- verlener, gebaseerd op het Arbobeleid, de Kadernota Arbo Prolander en het Arbojaarplan van Prolander.
3.	Goed verzuimmanagement binnen de norm van maximaal 5% ziekteverzuim.
	Het beschikken over voldoende en vaardige medewer- kers.
	Een toekomstbestendige arbeidsmarktstrategie waarmee we succesvol personeel werven en de huidige bezetting behouden met baankansen voor starters en trainees en geduide loopbaan- paden.
	Samenwerking met onze externe partners zoals bijvoorbeeld Terrein Beherende Organisaties, Waterschappen, Kadaster en waterbedrijven om kennis te borgen en expertise te delen.
	Een goede balans in ons personeelsbestand tussen: - intern en extern personeel, ook in relatie tot de Wet DBA; - junior-, medior- en seniorniveau van kennis en vaardigheden - specialistische en generalistische rollen.
	Interne opleidingsmogelijkheden creëren waar buiten onvoldoen- de opleidingsaanbod voor is.

Opgave	Doelstelling
4.	Het zijn van een organisatie die continu leert en zich flexibel aanpast aan veranderende omstandigheden.
	De Prolander Academie is het centrale platform voor leren en opleiden.
	Professionaliteit in werken en leren die blijvend aansluit bij de kwalitatieve en kwantitatieve vraag vanuit de opgave. Medewerkers en vakgroepen die zelf in staat zijn regie te voeren op hun werken en ontwikkeling. Digitale vaardigheden passend bij data gedreven werken en werken met digitale processen en benutten van de mogelijkheden van AI hierin.
	Blijvende aandacht voor de persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers en het maximaal benutten van hun talenten.
5.	Een organisatie met een stevige brede structurele basis en een efficiënte flexibele schil.
	Verdere uitvoering van het Informatieplan 2024-2028.
	GIS dienstenportfolio.
	Succesvolle migratie naar nieuw financieel systeem: Microsoft Dynamics operationeel.
6.	Informatiemanagement: gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding (digitale gegevens, applicaties en infrastructuur).
	Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten.
	Zichtbaar en herkenbaar zijn als Prolander, zodat zowel de organisatie als haar projecten duidelijk en onderscheidend naar voren komen.
	Effectieve samenwerking en afstemming met stakeholders, bewoners en andere betrokken partijen om projecten soepel te laten verlopen en draagvlak te vergroten.
6.	Profilering als uitvoeringsorganisatie voor integrale gebiedsontwikkeling in het landelijk gebied door inzet van gerichte externe communicatie via verschillende communicatiemiddelen en kanalen. Profilering als aantrekkelijke werkgever voor de disciplines die we hiervoor nodig hebben.
	Verbinding met 'onderwijs & onderzoek': actief contact met universiteiten en hogescholen voor stages, scripties en gastcolleges.
	Informatie van 'buiten naar binnen halen' vanuit relevante publicaties en social media uitingen. Dit gebruiken als input voor onze communicatie uitingen.

Opgave	Doelstelling
7. Het goed laten functioneren van interne dienstverlening, informatiebeheer en financiële processen ter ondersteuning van de organisatie.	Goed informatiebeheer: archiefwaardige documenten zijn goed beheerd en opgeslagen.
	Een Woo-werkwijze die zoveel mogelijk aansluit op bestaande processen welke gerealiseerd wordt in nauwe samenwerking met de provincies.
	Een effectief en efficiënt inkoopbeleid- en proces en juridische advisering.
	Actueel privacybeleid om te zorgen voor de juiste verwerking en bescherming van persoonsgegevens binnen onze organisatie.
	Inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten.
	Een structurele advies- en toezichtfunctie om AVG, informatiebeveiliging en integriteit aantoonbaar na te leven en risico's te beheersen.

1.3 Wat mag het kosten en wat zijn de baten?

In de onderstaande tabel zijn de baten en lasten voor de komende jaren geraamd (- = voordelig resultaat). In hoofdstuk vier is een nadere toelichting gegeven op de baten en lasten van Prolander.

Programmabegroting 2027	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
Meerjarenbegroting 2027-2030				
Lasten	18.375.500	18.877.000	19.445.500	20.222.000
Totale lasten	18.375.500	18.877.000	19.445.500	20.222.000
Bijdrage Drenthe	-8.721.000	-9.042.000	-9.404.000	-9.774.500
Bijdrage Groningen	-3.823.500	-3.964.500	-4.125.500	-4.290.000
Extra inkomsten PPO Drenthe	-4.884.500	-5.095.500	-5.305.500	-5.527.000
Extra inkomsten PPO Groningen	-680.000	-631.000	-467.000	-486.500
Overige incidentele baten	-144.000	-144.000	-144.000	-144.000
Totale baten	-18.253.500	-18.877.000	-19.445.500	-20.222.000
Saldo van baten en lasten	-122.000	-	-	-
Mutatie reserves	-122.000	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	-	-	-	-

2. Paragrafen

Naast de programmabegroting zijn paragrafen opgenomen (art. 7b BBV). In de paragrafen staat belangrijke informatie voor het bestuur en stakeholders waarmee zij inzicht krijgen in de financiële positie van Prolander, de beheersmatige aspecten en de risico's. Voor Prolander betreft dat de volgende paragrafen: weerstandsvermogen en risicobeheersing, financiering en bedrijfsvoering. De paragrafen lokale heffingen, onderhoud kapitaalgoederen, verbonden partijen en grondbeleid zijn voor Prolander niet relevant en daarom niet opgenomen.

2.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de verplichte paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing gaat het om de vraag in welke mate de financiële positie van Prolander toereikend is om de financiële gevolgen op te kunnen vangen van het optreden van de ingeschatte risico's (art. 11 BBV). Goed om te weten is dat risico's alleen betrekking hebben op de bedrijfsvoering van Prolander, dus niet op projecten die in uitvoering zijn voor de provincies Groningen en Drenthe. De ratio weerstandsvermogen en de overige financiële kengetallen geven inzicht in de actuele financiële positie van Prolander en de duiding ervan.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing behandelen we de volgende onderdelen:

1. Kaders weerstandsvermogen;
2. Risicoanalyse;
3. Benodigd weerstandsvermogen en beschikbare weerstandscapaciteit;
4. Ratio weerstandsvermogen;
5. Financiële kengetallen.

2.1.1 Kaders weerstandsvermogen

Om de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's te kunnen beoordelen is een ratio weerstandsvermogen gedefinieerd:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$$

Door het Rijk is geen algemene norm vastgesteld waar de gemeente of provincie aan moet voldoen. Het bestuur van Prolander streeft ernaar om de ratio weerstandsvermogen boven de 1,0 te houden. Dat betekent dat alle gekwantificeerde risico's minimaal gedekt moeten worden door de aanwezige weerstandscapaciteit. Door het *Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement* zijn wel enkele beoordelingsnormen gegeven. Een norm van tussen de 1,0 en 1,4 wordt binnen dat kader als voldoende beschouwd.

2.1.2 Inventarisatie van de risico's

Het financiële risico wordt berekend door de kans te vermenigvuldigen met de omvang van het ingeschatte financiële gevolg. Voor het financiële gevolg worden bandbreedtes gehanteerd om een klasse-indeling te kunnen bepalen. De uiteindelijke risicoscore wordt berekend door de kwantiteitsklasse te vermenigvuldigen met de klasse behorend bij de bandbreedte van het financiële gevolg (A * B).

Daarnaast is onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele financiële risico's.

Kans (A)		Financieel gevolg (B)	
Klasse	Percentage	Klasse	Bandbreedte
1	10%	1	< €50.000
2	30%	2	€50.000 - €100.000
3	50%	3	€100.000 - €250.000
4	70%	4	€250.000 - €500.000
5	90%	5	> €500.000

Risico-inventarisatie Prolander

We zijn als organisatie in een situatie beland waarin de politiek-bestuurlijke omstandigheden op lokaal en nationaal niveau in rap tempo zijn veranderd. Dit terwijl grote en complexe opgaven moeten worden uitgevoerd. Bij de inventarisatie van de risico's zijn zes risico's geïdentificeerd, waarbij een inschatting is gemaakt van de kans dat het risico zich incidenteel (I) of structureel (S) daadwerkelijk zal voordoen. De volgende risico's zijn geïdentificeerd (risicoscore van 1 (laag) tot 25 (hoog)).

Risico	Risicoscore	Financieel risico in € (structureel)
Ziekteverzuim	15	353.831
Cyberdreiging en datalekken	8	112.500
Krapte arbeidsmarkt / flexibele schil	6	35.383
Naleving EU richtlijn cybersecurity (NIS2)	4	36.599
Naleving Wet DBA	3	19.880
Totaal risico's		558.193

	Kans (A)	Financieel gevolg (B)	Risico (A*B)			
Risico	%	Omvang (€)	Risico (€)	Risico-score	I/S	Beheersmaatregelen
Ziekteverzuim	50%	707.662	353.831	15	S	Door het voeren van gedegen verzuimmanagement wordt het risico van verzuim beperkt. We zetten in op extra preventie-maatregelen. Indien er toch sprake is van verzuim, is het streven de werkzaamheden zoveel als mogelijk binnen de huidige formatie op te lossen. Wanneer toch moet worden ingehuurd, worden de kosten in eerste instantie gedekt uit de exploitatie of door een beroep te doen op de algemene reserve.
Datalekken en cyberdreiging	30%	375.000	112.500	8	S	De provincie Drenthe verzorgt als leverancier de beveiliging van onze IT-infrastructuur. In samenwerking met hen worden de IT-systemen continu onderhouden. Daarnaast wordt regelmatig aandacht besteed aan bewustwording van digitale bedreigingen.
Krapte op de arbeidsmarkt	50%	70.766	35.383	6	S	De kosten van het inhuren van tijdelijke medewerkers worden zoveel mogelijk beperkt. Daarnaast werken wij aan loopbaanpaden om junior medewerkers te laten doorgroeien.
Naleving NIS2	10%	365.990	36.599	4	S	In de nieuwe DVO concerncontrol en toezicht zijn afspraken gemaakt over welke CISO taken NIS2 risico's en welke maatregelen wij zelf moeten treffen. Deze werkzaamheden worden opgestart. Daarnaast heeft het MT zich geschoold en certificaat NIS2 behaald.
Naleving Wet DBA	10%	198.800	19.880	3	S	De teammanagers hebben zorgvuldig met ondersteuning van een extern deskundige aanpassingen in de werkwijze doorgevoerd om te voldoen aan de wettelijke kaders. Daarnaast wordt vanuit de brokers iedere drie maanden een zelfstandigen checklist verstuurd aan zowel de opdrachtgever als ZZP'er. Op afwijkende scores wordt door de teammanager actie ondernomen.
Totaal geïnventariseerde risico's			558.193			

2.1.3 Inventarisatie van de weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden om niet-begrote kosten te kunnen opvangen. Mocht blijken dat tegenvallers niet kunnen worden gedekt binnen de gehele begroting, dan is de bedrijfsvoeringsorganisatie afhankelijk van een extra bijdrage van de provincies Groningen en Drenthe. De weerstandscapaciteit is onderverdeeld in een structurele en een incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de post onvoorzien in de exploitatie. Hiervoor is jaarlijks een post opgenomen van € 50.000 voor onvoorziene uitgaven.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat in het eigen vermogen vrij aanwendbaar is. Prolander rekent de algemene reserve tot het vrij aanwendbare vermogen. Deze reserve is bedoeld voor het opvangen van onvoorziene uitgaven die volgen uit opkomende verplichtingen, calamiteiten en het opvangen van eventuele rekeningtekorten. De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt € 1.402.310 per 31 december 2025. Met de eerste begrotingswijziging 2026 zijn de kosten van de uitrol van Dynamics ten laste gebracht van de algemene reserve. Deze kosten bedragen in 2026 € 840.000. Daarmee zal de weerstandscapaciteit nog € 562.310 bedragen.

2.1.4 Ratio weerstandsvermogen

In het volgende overzicht worden de hierboven gekwantificeerde risico's - het benodigd weerstandsvermogen - afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit		Structureel	Incidenteel	Totaal
A	Geïnterpreteerde risico's	€ 558.193	0	€ 558.193
B	Beschikbare weerstandscapaciteit	- € 50.000	-562.310	-612.310
C = A – B	Saldo	€ 508.193	-562.310	-54.117

De ratio weerstandsvermogen met betrekking tot het totaal aan risico's is als volgt berekend:

$$\frac{612.310}{558.193} = 1,10$$

Conclusie

De uitkomst van 1,10 voldoet aan de streefnorm van ten minste 1. Dit betekent dat de huidige weerstandscapaciteit voldoende is om de geïdentificeerde risico's op te vangen wanneer deze zich gelijkelijk in één begrotingsjaar voordoen.

2.1.5 Financiële kengetallen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft voor dat in de begroting en jaarstukken een reeks van verplichte financiële kengetallen moet worden opgenomen. De kengetallen geven in combinatie met elkaar inzicht in de financiële weerbaarheid en flexibiliteit van de begroting. In onderstaand overzicht zijn de wettelijk verplichte kengetallen gepresenteerd. Na de tabel volgt een korte toelichting per financieel kengetal.

Financiële kengetallen Prolander

De voor de programmabegroting 2027 berekende financiële kengetallen bedragen als volgt:

Verplichte financiële kengetallen	Begr. 2026 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
	T-1	T	T+1	T+2	T+3
Netto schuldquote	-8,37%	-7,54%	-7,31%	-7,12%	-6,86%
Netto schuldq.gecorr. voor alle leningen	-8,37%	-7,54%	-7,31%	-7,12%	-6,86%
Solvabiliteitsratio	1,25%	0,98%	0,98%	0,98%	0,98%
Solvabiliteit na correctie	8,54%	6,81%	6,81%	6,81%	6,81%
Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Structurele exploitatieruimte	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Belastingcapaciteit	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Netto schuldquote (gecorrigeerd voor alle leningen)

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van Prolander ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter. De verwachting is dat de netto schuldquote zich de komende jaren verder gaat verbeteren. Dit komt door de toename van de uitzettingen < 1 jaar en de verwachte toename van de baten in de komende jaren. Het percentage in 2027 van -7,54% is uitstekend.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin Prolander in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Het begrote percentage van 0,98% is lager dan de norm van 20%. Dit wordt veroorzaakt door de rekeningcourantverhouding met bedrijf 2 en 3 (provincies Groningen en Drenthe) en het lage eigen vermogen. Om een betere afspiegeling te geven van de solvabiliteit van Prolander is onderstaand het volgende kengetal opgenomen: *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers*.

Solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers

Om een realistischer beeld te geven van de solvabiliteit van bedrijf 1 is het kengetal *solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding deelnemers* opgenomen. Dit kengetal is toegevoegd omdat in de berekening van de solvabiliteitsratio die bij ministeriële regeling is voorgeschreven geen rekening wordt gehouden met de feitelijke schuldenpositie van de eigen organisatie. Bij de rekeningcourantverhoudingen met de provincies Groningen en Drenthe is in beginsel geen sprake van een schuld maar van vooruitontvangen gelden met een specifiek bestedingsdoel. Prolander is belast met de uitvoering van de projecten en het besteden van de projectgelden, maar beide 'moeders' staan garant voor de daadwerkelijke financiële verplichtingen. De solvabiliteit na correctie rekeningcourantverhouding is 6,81%. Daarmee wordt niet voldaan aan de gepresenteerde norm van 25%. Als we de omvang van de vlottende activa, zoals blijkt uit de balans per 31 december 2026 (paragraaf 5.1) beschouwen, kunnen we constateren dat deze groter is dan de omvang van de vlottende passiva waarmee in principe dus onmiddellijk aan alle (kortlopende) verplichtingen kan worden voldaan.

Grondexploitatie

Is niet van toepassing voor Prolander aangezien er geen sprake is van grondexploitaties.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken of tijdelijke geldstromen. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten (exclusief de mutatie reserves). Het kengetal wordt uitgedrukt in een percentage. Een negatief percentage betekent dat de structurele baten niet toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Met het begrote percentage van 0% is sprake van een exploitatieruimte in 2027, die als neutraal wordt beoordeeld. Dit betekent dat de structurele baten juist toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit

Is niet van toepassing voor Prolander aangezien er geen sprake is gemeentelijke- of provinciale belastingen.

2.2 Financiering

De uitvoering van het treasurybeleid wordt bepaald middels door de rijksoverheid vastgestelde wet- en regelgeving, zoals:

1. Provinciewet;
2. Wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido);
3. Ministeriële regelingen, zoals Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
4. Regeling Schatkistbankieren en het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Belangrijk uitgangspunt is dat voorzichtig moet worden omgegaan met publieke middelen. Om dit te bereiken, moeten we voldoen aan de hierboven genoemde wettelijke kaders. Tijdelijk overtollige liquide middelen worden in de schatkist bij het Ministerie van Financiën aangehouden wat rentebaten oplevert.

In deze paragraaf worden onder meer de ontwikkelingen geschetst met betrekking tot verwachte renteontwikkelingen en -opbrengsten, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

2.2.1 Treasurybeheer en rentebaten

Tijdelijke overtollige middelen worden verplicht aangehouden op de rekening-courant van Prolander bij de Nederlandse Staat (hierna: Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat is ook mogelijk. De actuele liquiditeitsprognose is daarbij leidend.

De rentevisie is van onze huisbankier ABN AMRO (d.d. 1 december 2025).

Rente-en valutavoorspellingen													
Kwartaalultimo's	25Q1	25Q2	25Q3	25Q4	2024	26Q1	26Q2	26Q3	26Q4	27Q1	27Q2	27Q3	27Q4
Refi-rente ECB	2.65	2.15	2.15	2.15		2.15	2.15	2.15	2.15				
Depositorrente ECB	2.50	2.00	2.00	2.00		2.00	2.00	2.00	2.00				
1-mnd Euribor	2.36	1.93	1.93	2.00	1.95	2.00	2.05	2.05	2.05				
3-mnd Euribor	2.34	1.94	2.03	2.05		2.05	2.10	2.10	2.10				
5-jr swap eurozone	2.41	2.27	2.39	2.30	2.40	2.35	2.30	2.40	2.35	2.45			
10-jr Staat NL	2.96	2.81	2.87	2.85	2.95	2.90	2.95	3.00	3.00	3.05	3.00	3.10	
10-jr Bund Duitsland	2.74	2.61	2.71	2.70	2.75	2.75	2.80	2.85	2.85	2.90	2.85	2.95	
10-jr Treasury VS	4.21	4.23	4.15	4.15	4.35	4.20	4.25	4.50	4.30	4.55	4.35	4.65	
USD per EUR	1.08	1.18	1.17	1.15		1.17	1.20		1.22		1.25		

Ramingen: Economisch Bureau / realisaties: Bloomberg
Bij aanpassingen: raming bij het begin van de vorige maand

Voor 2027 en volgende jaren zijn we uitgegaan van een rentepercentage van 1,0% (3-mnd-Euribor). Meerjarig hebben wij een bedrag van € 144.000 aan rentebaten opgenomen.

Oost
Groningen,
project
Ruiten Aa

2.2.2 Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet houdt in dat de gemiddelde netto-vlottende schuld van een decentrale overheid (ofwel openbaar lichaam) in een bepaald kwartaal niet hoger mag zijn dan een wettelijk bepaald percentage van het begrotingstotaal aan lasten. In artikel 2, lid 1d van de uitvoeringsregeling van de Wet fido is het percentage voor Gemeenschappelijke Regelingen vastgesteld op 8,2%. Hieronder volgt de toetsing van de kasgeldlimiet.

Berekening kasgeldlimiet (1)

Begrotingstotaal aan lasten * 8,2%	=	Kasgeldlimiet in bedrag
€ 18.375.000 * 8,2%	=	€ 1.506.791

Berekening netto-vlottende schuld (2)

Vlottende schuld -/- vlottende middelen	=	Netto-vlottende schuld
€ 38.962.500 -/- € 43.597.000	=	- € 4.634.500

Toetsing kasgeldlimiet

Kasgeldlimiet (1) -/- netto-vlottende schuld (2)	=	Ruimte (+) of overschrijding (-)
€ 1.506.791 -/- - € 4.634.500	=	€ 6.141.291 (+)

Op basis van de uitkomst kan worden geconcludeerd dat Prolander, op basis van de geprognosticeerde balans per 31 december 2027, voldoet aan de wettelijke bepalingen omtrent de kasgeldlimiet van de Wet fido.

2.2.3 Geldleningen

Zoals ook uit de balans blijkt is ultimo 2027 geen sprake van uitgeleende gelden of aangetrokken gelden. Een overzicht is daarom niet opgenomen.

2.2.4 Omslagrente

Het rente omslagpercentage wordt bepaald door de netto rentelasten te delen door de boekwaarde van de investeringen per 1 januari. Aangezien bij Prolander geen sprake is van rentelasten kan er geen omslagrente toegerekend worden aan de activa. Een berekening van de omslagrente is derhalve niet opgenomen in de begroting 2027.

2.2.5 Renterisiconorm

Het renterisico heeft betrekking op de vaste schuld en op het bedrag waarover renterisico wordt gelopen. Naast de renteherzieningen zijn hiervoor ook de aflossingen van belang, want het renterisico wordt verkleind door aflossingen in de tijd te spreiden. Het renterisico wordt getoetst aan het bedrag van de renterisiconorm. De renterisiconorm heeft betrekking op het totaal van de begroting van uitsluitend het komende jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van de vaste schuld (waarbij een drempelbedrag geldt van € 2.500.000). Bij Prolander is ultimo 2027 naar verwachting geen sprake van lang vreemd vermogen. Prolander voldoet aan de renterisiconorm, zoals uit de onderstaande berekeningen blijkt.

Berekening renterisico (1)

Renteherzieningen + aflossingen = Renterisico

€ 0 + € 0 = € 0

Berekening renterisiconorm (2)

Begrotingstotaal * 20% = Renterisiconorm

€ 43.597.000 * 20% = € 8.719.400

Toetsing renterisico in relatie tot de renterisiconorm

Aangezien de renterisiconorm (2) groter is dan het renterisico (1) is er sprake van ruimte onder de renterisiconorm, waarmee hieraan wordt voldaan.

2.2.6 Drempelbedrag

Overtollige liquide middelen dient Prolander op grond van de Wet fido aan te houden bij de schatkist van het Rijk. Er geldt een norm voor het bedrag dat buiten de schatkist mag worden aangehouden. Dit zogenoemde drempelbedrag is het maximale bedrag dat een decentrale overheid gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mag houden. De hoogte van het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal. Op grond van het begrotingstotaal zou het geldende drempelbedrag voor 2027 € 137.250 (0,75% van € 18,3 miljoen) zijn. Vooralsnog geldt echter een minimaal drempelbedrag van € 1.000.000. Aangezien het banksaldo dagelijks wordt afgeroomd tot nihil is een overschrijding van het drempelbedrag niet mogelijk.

2.3 Bedrijfsvoering

Om onze projecten zo effectief mogelijk te kunnen uitvoeren, is het belangrijk dat we onze basis op orde houden en daarnaast investeren in onze doorontwikkeling. Op die manier dragen we bij aan de realisatie van de opgaven in het Programma Natuurlijk Platteland (provincie Drenthe) en het Programma Landelijk Gebied (provincie Groningen). Jaarlijks sluiten we een prestatieovereenkomst met de provincies Drenthe en Groningen. Hierin is vastgelegd welke activiteiten Prolander onderneemt in het landelijk gebied voor het komende jaar met een meerjarige doorkijk. Onze interne organisatie moet toegesneden zijn voor de opgaven waar we voor staan.

2.3.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Ook in 2027 wordt een eigen rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening opgenomen. In onze eigen rechtmatigheidsverantwoording leggen we verantwoording af over de naleving van wet- en regelgeving, interne beheersmaatregelen en financiële normen. Bij het begrotingscriterium volgt dit uit de kaders zoals opgenomen in de financiële verordening en bij het voorwaarden criterium uit wet- en regelgeving zoals opgenomen in het nog vast te stellen normenkader 2026. Dit normenkader biedt een duidelijke richtlijn voor het beoordelen van rechtmatige bestedingen en helpt bij het signaleren en corrigeren van eventuele afwijkingen.

2.4 Wet Open Overheid

Op grond van artikel 3.5 van de Wet Open Overheid (Woo) dient een openbaarheidsparaagraaf te worden opgenomen in de begroting. De Woo beoogt een transparante en actief openbaar makende overheid. Met dit doel kan het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkeling beter worden gediend.

Passieve openbaarmaking

Prolander heeft geen mandaat om Woo-verzoeken voor de provinciale taken die wij uitvoeren in mandaatbesluit zelf af te handelen; deze verantwoordelijkheid ligt bij de provincies. Daarom worden Woo-verzoeken over onderwerpen, welke in mandaat worden uitgevoerd, die bij Prolander binnenkomen direct doorgestuurd naar de betreffende provincie. Prolander volgt hierbij het proces zoals dat binnen de provincies is vastgesteld. Om dit optimaal te laten verlopen, neemt Prolander actief deel aan Woo-overleggen en -projecten binnen de provincies. Deze samenwerking wordt in 2027 voortgezet.

Voor haar eigen bedrijfsvoering is Prolander verantwoordelijk voor het passief openbaar maken van Woo-verzoeken. Daarom blijft Prolander zich continu richten op het optimaliseren van het proces voor het indienen en afhandelen van deze verzoeken, waarbij de workflow van Woo-verzoeken een belangrijk onderdeel is.

Actieve openbaarmaking

Op 1 november 2024 is de eerste fase van de actieve openbaarmaking in werking getreden. Vanaf dat moment zijn overheidsorganisaties verplicht om de eerste vijf categorieën informatie actief openbaar te maken. De verwachting is dat het merendeel van de informatiecategorieën in 2025-2026 openbaar moet worden gemaakt.

Niet iedere categorie van de actieve openbaarmaking is van toepassing op Prolander, omdat Prolander een uitvoeringsorganisatie is van de provincies Groningen en Drenthe. Prolander zal echter wél verantwoordelijkheid nemen voor de categorieën die wel van toepassing zijn op Prolander. Daarbij draagt Prolander eigen verantwoordelijkheid voor de actieve openbaarmaking van documenten voor haar bedrijfsvoering. Voor werkzaamheden die in mandaat voor de provincies worden uitgevoerd, zal Prolander het provinciale beleid volgen en wordt een Woo-verzoek direct doorgestuurd naar de betreffende provincie.

Voor belanghebbenden is het belangrijk dat alle informatie die onder de Woo actief openbaar wordt gemaakt op één plek vindbaar is. Om dit mogelijk te maken wordt een landelijke digitale infrastructuur ontwikkeld die door de minister in stand wordt gehouden. Dit is de Woo-index. Prolander publiceert documenten die openbaar gemaakt moeten worden, op de website en een verwijzing wordt de Woo-index opgenomen.

Workflow Woo

In 2023 is Prolander gestart met een traject om Woo-verzoeken sneller en correct te kunnen afhandelen. De workflow is in 2024 getest en is in 2025 officieel in gebruik genomen. In 2027 blijft Prolander met deze workflow werken.

Informatiehuishouding

Prolander werkt continu aan het verbeteren van de digitale informatiehuishouding. Dit draagt bij aan een snellere en efficiëntere afhandeling van Woo-verzoeken en ondersteunt het proces van actieve openbaarmaking.

Bijeenkomst
Peizerdiep,
november 2025

Financiële begroting

3. Meerjarenbegroting 2027-2030 - ontwikkelingen

3.1 Ontwikkelingen (meerjaren)begroting 2027-2030

De financiële effecten van alle ontwikkelingen en de saldi zijn in onderstaande tabel samengevat. Het is belangrijk om te weten dat van een aantal ontwikkelingen de precieze omvang van deze effecten op dit moment nog niet bekend is. Deze zullen naar verwachting een beslag leggen op de positieve saldi. Deze toekomstige ontwikkelingen zijn in paragraaf 3.2 nader toegelicht.

Financiële effecten 2026 - 2029		Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
#	Saldo programmabegroting 2026	-	-	-	-
1	Loonkosten (a.g.v. indexatie)	-185.000	-204.500	-200.500	-194.500
2	Mutatie a.g.v. herziening DVO	-20.000	17.000	52.000	99.500
3	Overige kosten (a.g.v. indexatie)	-14.000	8.500	48.000	66.500
4	Kapitaalslasten	-7.500	-32.500	-35.000	-30.000
5	TLG Groningen - kosten	430.000	449.000	467.000	490.000
6	Mutatie Extra inkomsten PPO	-430.000	-449.000	-467.000	-490.000
7	Deelnemersbijdrage provincies	226.500	211.500	135.500	58.500
Effect op begrotingsresultaat		-	-	-	-
Saldo programmabegroting 2026-2029		-	-	-	-

3.2 Toelichting ontwikkelingen

1. Loonkosten

De ramingen van het Centraal Planbureau voor de ontwikkeling van de loonkosten vallen met name voor 2026 lager uit dan vorig jaar was verwacht. Voor 2027 tot en met 2030 zijn de indexaties geraamd op 4,2%. Dit werkt door in de ontwikkeling van de loonkosten 2027 en verder. Dit heeft voor het boekjaar 2027 tot gevolg dat de begrote loonkosten € 185.000 lager uitvallen dan waarmee in de meerjarenraming in de programmabegroting 2026 rekening is gehouden.

2. Mutatie a.g.v. herziening DVO

De Dienstverleningsovereenkomsten tussen Prolander, de provincie Drenthe en de provincie Groningen liepen eind 2024 af. Medio 2025 zijn deze DVO's geactualiseerd. De financiële effecten hiervan zijn meerjarig in de begroting verwerkt.

3. Overige kosten

De materiële kosten worden jaarlijks, vanwege hun prijsgevoelige karakter, geïndexeerd op basis van de CPB-index uit de septembercirculaire Provinciefonds 2025: 4,33% (2027), 4,35% (2028), 4,07% (2029) en 4,58% (2030). De financiële effecten hiervan zijn meerjarig in de begroting verwerkt.

4. Kapitaalslasten

Het jaar 2026 staat in het teken van de uitrol van Microsoft Dynamics Finance & Operations. Ons streven is om in 2027 het oude financiële systeem EBS uit te faseren. Dit betekent dat we het in het verleden geïnvesteerde kapitaal in 2026 en 2027 versneld afschrijven. Omdat Dynamics een SaaS-applicatie is en het eigendom niet bij Prolander ligt, verwachten we in de toekomst niet langer te investeren in vaste activa. De effecten hiervan zijn verwerkt in de meerjarige begroting.

5. Kosten TLG Groningen

In de PPO 2026 van de provincie Groningen zijn afspraken gemaakt over de inzet van Prolander bij het vormgeven van het Toekomst Landelijk Gebied (TLG) in Groningen. Prolander helpt vanuit de aanwezige expertise bij het vormen van dit beleid en zal in de uitvoering een rol krijgen. Hiervoor is vooralsnog 2,0 fte en € 341.500 loonkosten toegekend. Aanvullend wordt er € 88.500 aan overige middelen aan de begroting toegevoegd. (Prijspeil 2027)

6. Extra inkomsten PPO

De bijdrage voor betaalde opdrachten is gebaseerd op de lopende begroting 2026, met een geïndexeerde verhoging, en de toekenning van middelen voor het TLG (zie punt 5) . De indexering is berekend op basis van de loonkostenindexatie, omdat deze direct zijn gerelateerd aan de loonkosten van de betaalde opdrachten.

7. Deelnemersbijdrage provincies

De deelnemersbijdrage is gebaseerd op de begroting 2026 en de eerder genoemde ramingen. De verhoging bestaat uit indexering van 80% loonkostenindexatie en 20% indexering van overige kosten.

4. Meerjarenbegroting 2027-2030

4.1 Overzicht in euro's van de meerjarenbegroting 2027-2030

Exploitatiebegroting	Realisatie 2025	Begr. 2026 voor wijz.	Begr. 2026 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PL1 Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking	15.343.500	13.664.500	13.664.500	14.154.000	14.683.000	15.135.500	15.771.000
PL2 Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel	398.000	308.500	308.500	519.500	541.500	564.000	588.000
PL3 Voldoende en vaardige medewerkers	71.500	71.000	71.000	74.000	77.500	80.500	84.000
PL4 Continu lerende en flexibele organisatie	577.500	576.500	576.500	601.500	627.500	653.000	683.000
PL5 Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen	1.254.000	1.330.500	2.171.000	1.456.500	1.355.000	1.371.500	1.400.500
PL6 Zichtbaar en herkenbaar als Prolander	1.500	12.000	12.000	12.500	13.000	13.500	14.000
PL7 Interne dienstverlening, informatiehuishouden en financiën	1.481.500	1.681.500	1.681.500	1.557.500	1.579.000	1.627.500	1.681.000
Totaal lasten	19.127.000	17.644.500	18.485.000	18.375.500	18.877.000	19.445.500	20.222.000
3.1 Bijdrage Drenthe	-8.092.000	-8.544.000	-8.544.000	-8.721.000	-9.042.000	-9.404.000	-9.774.500
3.2 Bijdrage Groningen	-3.572.000	-3.748.000	-3.748.000	-3.823.500	-3.964.500	4.125.500	-4.290.000
3.3 Extra inkomsten PPO Drenthe	-5.393.500	-4.683.000	-4.683.000	-4.884.500	-5.095.500	5.305.500	-5.527.000
3.4 Extra inkomsten PPO Groningen	-1.566.000	-525.500	-525.500	-680.000	-631.000	467.000	-486.500
3.5 Overige incidentele baten	-426.500	-144.000	-144.000	-144.000	-144.000	144.000	-144.000
Totaal baten	-19.050.000	-17.644.500	-17.644.500	-18.253.500	-18.877.000	-19.445.500	-20.222.000
Saldo van baten en lasten	-77.000	-	840.500	-122.000	-	-	-
Mutatie in de reserves	-	-	840.500	-122.000	-	-	-
Resultaat na mutatie reserves	77.000	-	-	-	-	-	-

4.2 Toelichting op de begroting 2027 en de meerjarenbegroting

Hieronder zijn ramingen van de opgaven zoals weergegeven in de meerjarenbegroting 2027-2030 toegelicht. In paragraaf 3 zijn de achterliggende ontwikkelingen en motivering van deze ramingen toegelicht.

De uitrol van Microsoft Dynamics Finance & Operations was een natuurlijk moment om kritisch naar onze doelenboom te kijken. In deze begroting is de meerjarenbegroting voor het eerst uitgewerkt naar opgaven in plaats van uitsluitend naar kostensoorten. Hiermee wordt het budget direct gekoppeld aan de inhoudelijke opgave van de bedrijfsvoeringsorganisatie Prolander. Dit maakt inzichtelijk wat de verschillende opgaven kosten en versterkt de relatie tussen doelen, activiteiten en middelen.

Voor de volledigheid en vergelijkbaarheid zijn de kostensoorten eveneens opgenomen (zie bijlage 3). Op deze manier blijft aansluiting met voorgaande begrotingen geborgd, terwijl tegelijkertijd meer inhoudelijk inzicht wordt geboden.

4.2.1 Lasten

PL1: Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking

De loonkosten voor 2027-2030 zijn geïndexeerd met 4,2%. Deze berekeningen zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Planbureau van juli 2025. De uitbreiding van de formatie conform de PPO van de provincie Groningen is toegelicht in paragraaf 3.2.

Loonkosten	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Saldo programmabegroting 2026	13.997.000	14.532.000	14.965.500	15.579.500
Indexering en bijstelling loonkosten	-185.000	-205.000	-200.500	-194.500
Loonkosten TLG Groningen	341.500	356.000	370.500	386.000
Saldo meerjarenbegroting 2027 - 2030	14.153.500	14.683.000	15.135.500	15.771.000

PL2: Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel

Binnen deze beleidsopgave zijn de kosten opgenomen voor de uitvoering van de geactualiseerde DVO op het gebied van personele dienstverlening, Arbo en Vitaliteit. Daarnaast vallen hieronder de kosten voor de arbodienstverlening en de inzet van de vertrouwenspersoon.

Dienstverleningsovereenkomst 2026-2030	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Personele dienstverlening, Arbo en Vitaliteit	406.500	423.500	441.000	459.500
Totaal	406.500	423.500	441.000	459.500

PL3: Voldoende en vaardige medewerkers

Binnen deze beleidsopgave worden de kosten geraamd voor het aantrekken, behouden en ontwikkelen van voldoende en competente medewerkers. Hieronder vallen onder andere de arbeidsmarktstrategie en gerelateerde activiteiten die bijdragen aan duurzame inzetbaarheid en personeelsplanning.

PL4: Continu lerende en flexibele organisatie

Voor deze beleidsopgave zijn middelen opgenomen voor organisatieontwikkeling en professionele groei. Dit betreft onder andere de inzet van externe deskundigen, opleidingen, OR, PBDI en MD-trajecten, gericht op een lerende en wendbare organisatie.

PL5: Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen

Prolander heeft voor de ICT een dienstverleningsovereenkomst gesloten met de provincie Drenthe. Daarnaast zijn hier ook de kosten van de implementatie van het nieuwe financieel systeem (Microsoft Dynamics) opgenomen. De dekking hiervan vindt plaats door een onttrekking aan de algemene reserve. Deze wordt nader toegelicht in de paragraaf 4.2.2 Baten.

Dienstverleningsovereenkomst 2026-2030	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
ICT, Post en Archivering	1.092.500	1.116.000	1.140.500	1.165.000
Totaal	1.092.500	1.116.000	1.140.500	1.165.000

PL6: Zichtbaar en herkenbaar als Prolander

De kosten geraamd voor het versterken van de positionering en zichtbaarheid van Prolander worden gebudgetteerd binnen deze beleidsopgave. Dit omvat communicatiekosten en relatiegeschenken ter ondersteuning van externe profilering en relatiemanagement.

PL7: Interne dienstverlening, informatiehuishouden en financiën

Voor deze beleidsopgave zijn de kosten opgenomen die betrekking hebben op de interne bedrijfsvoering en ondersteunende processen. Hieronder vallen onder andere kosten voor de accountant, de huur en lease van auto's, reiskosten, assurantien en bankkosten. Onderstaand zijn de DVO's die vanuit deze beleidsopgave worden gebudgetteerd. De financiële effecten hiervan zijn meerjarig in de begroting verwerkt.

Dienstverleningsovereenkomst 2026-2030	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Advisering en toezicht control	106.000	110.500	115.000	120.000
Inkoop en aanbesteding	21.000	22.000	22.500	23.500
Inzet KCC	29.500	30.500	32.000	33.000
Juridische zaken	22.000	23.000	24.000	25.000
Facilitaire diensten	770.000	787.500	805.500	824.000
Totaal	948.500	973.500	999.000	1.025.500

Kapitaallasten investeringen

Het jaar 2026 staat in het teken van de uitrol van een nieuw financieel systeem (Microsoft Dynamics). Dit betreft een SAAS applicatie, wat inhoudt dat we in de toekomst geen nieuwe investeringen meer verwachten. Ons streven is om in 2027 het oude financiële systeem EBS uit te faseren, wat tot gevolg heeft dat we de resterende boekwaarde versneld gaan afschrijven en dat daarmee de boekwaarde van de activa vanaf 2028 nihil zal zijn.

Kapitaallasten 2027-2030	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
ICT-investeringen (2023)	9.000			
ICT-investeringen (2024)	7.500			
ICT investeringen (2025)	10.000			
ICT investeringen (2026)				
ICT investeringen (2027)				
ICT investeringen (2028)				
ICT investeringen (2029)				
ICT investeringen (2030)				
Totaal kapitaallasten 2026-2029	26.500			

4.2.2 Baten

Bijdrage provincies

Conform de uitgangspunten die bij het vaststellen van onze begroting worden gehanteerd is de deelnemersbijdrage verlaagd als gevolg van een indexering gebaseerd op 80% van de indexatie loonkosten en 20% van die van overige kosten. Deze effecten zijn in onderstaande tabel verwerkt en zijn een verdieping op de baten die in paragraaf 4.1 zijn opgenomen.

Bijdrage provincie Drenthe in euro's	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Deelnemersbijdrage begroting 2026	8.880.000	9.190.500	9.502.000	9.818.000
Effect door toepassing (her)indexering	-159.000	-148.500	-98.000	-43.500
Deelnemersbijdrage begroting 2027	8.721.000	9.042.000	9.404.000	9.774.500

Bijdrage provincie Groningen in euro's	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Deelnemersbijdrage begroting 2026	3.891.000	4.027.500	4.163.000	4.305.000
Effect door toepassing (her)indexering	-67.500	-63.000	-37.500	-15.000
Deelnemersbijdrage begroting 2027	3.823.500	3.964.500	4.125.500	4.290.000

Extra inkomsten PPO

Met de provinciale opdrachtgevers zijn aanvullende opdrachten overeengekomen waar een extra bijdrage tegenover staat vanuit zowel de provincie Groningen als Drenthe. Deze zijn toegelicht in paragraaf 3.2. en in onderstaande tabel opgenomen.

Extra inkomsten provincie Drenthe in euro's	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Deelnemersbijdrage begroting 2026	4.884.500	5.095.000	5.305.500	5.527.000
Effect door toepassing (her)indexering	-	-	-	-
Deelnemersbijdrage begroting 2027	4.884.500	5.095.500	5.305.500	5.527.000

Extra inkomsten provincie Groningen in euro's	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Deelnemersbijdrage begroting 2026	250.000	182.500	-	-
Effect door toepassing (her)indexering	-	-	-	-
Bijdrage betaalde opdracht TLG	430.000	448.500	467.000	486.500
Deelnemersbijdrage begroting 2027	680.000	631.000	467.000	486.500

Overige incidentele baten

Voor de begrotingsjaren 2027 en verder hanteren wij een rentepercentage van 1,0%, gebaseerd op de rentevisie van onze huisbankier per 1 februari 2025. De actuele liquiditeitsprognose is hierbij leidend.

Prolander heeft de mogelijkheid om in beperkte mate, en met instemming van beide colleges, vergelijkbare werkzaamheden uit te voeren voor andere overheidspartijen. Dit mag niet ten koste gaan van de realisatie van de beleidsopgave. In de situatie dat Prolander werken voor derden zal gaan uitvoeren, worden de werkelijk gemaakte uren vermenigvuldigd met het bijbehorende uurtarief. De uitkomst hiervan wordt vervolgens in rekening gebracht bij derden. Deze uurtarieven worden jaarlijks vastgesteld. Er zijn in deze begroting geen dergelijke opbrengsten geraamd.

Mutatie in de reserves

Ter dekking van de eenmalige uitgaven in 2027 voor de noodzakelijke overgang naar een nieuw financieel systeem (Microsoft Dynamics) vindt een onttrekking ad € 122.000 aan de algemene reserve plaats.

4.3 Toelichting verschillen jaarschijf 2027

Exploitantiebegroting	Jaarschijf 2027 (begroting 2026)	Jaarschijf 2027 (begroting 2027)	Vershil 2027
PL1 Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking	13.997.000	14.154.000	157.000
PL2 Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel	306.000	519.500	213.500
PL3 Voldoende en vaardige medewerkers	55.500	74.000	18.500
PL4 Continu lerende en flexibele organisatie	586.500	601.500	15.000
PL5 Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen	1.362.000	1.456.500	94.500
PL6 Zichtbaar en herkenbaar als Prolander	16.500	12.500	-4.000
PL7 Interne dienstverlening, informatiehuishouden en financiën	1.726.000	1.557.500	-168.500
Totaal lasten	18.050.500	18.375.500	325.500
3.1 Bijdrage Drenthe	-8.880.000	-8.721.000	159.000
3.2 Bijdrage Groningen	-3.891.500	-3.823.500	68.000
3.3 Extra inkomsten PPO Drenthe	-4.884.500	-4.884.500	-
3.4 Extra inkomsten PPO Groningen	-250.000	-680.000	-430.000
3.5 Overige incidentele baten	-144.000	-144.000	-
Totaal baten	-18.050.000	-18.253.500	-203.500
Saldo van baten en lasten	500	122.000	122.000
Mutatie in de reserves	-	-122.000	-122.000
Resultaat na mutatie reserves	-	-	-

In bovenstaand overzicht zijn de verschillen weergegeven tussen de jaarschijf 2027 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2026 en de jaarschijf 2027 zoals heden gepresenteerd in de programmabegroting 2027.

In de toelichting zijn de verschillen tussen de jaarschijven 2027 op het niveau van opgaven toegelicht. Met de aanduiding 'V/N' is aangegeven of er sprake van een voordelige of nadelige afwijking ten opzichte van de jaarschijf 2027 zoals vastgesteld in de programmabegroting 2026. Afwijkingen kleiner dan € 10.000 zijn daarbij niet toegelicht.

4.3.1 Lasten

PL1	Verschil	V/N
Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking	€ 157.000	N
Het verschil wordt veroorzaakt door de uitbreiding van de formatie conform de afspraken die zijn gemaakt in de PPO 2026 van de provincie Groningen (zie toelichting paragraaf 3.2). Hiermee is voor 2027 € 341.500 aan extra loonkosten gemoeid. Daar staat tegenover dat de loonindexatie voor de begroting 2027 naar beneden is bijgesteld, waardoor de begrote loonkosten 2027 € 184.500 lager uitvallen. Per saldo betekent dit een verschil van € 157.000.		
PL2	Verschil	V/N
Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel	€ 213.500	N
Zoals in paragraaf 3.2 toegelicht zijn de Dienstverleningsovereenkomsten tussen Prolander, de provincie Drenthe en de provincie Groningen geactualiseerd. Dit heeft een groot effect op de DVO voor Personele dienstverlening, Arbo en Vitaliteit. Dit leidt tot een nadelig verschil van € 213.500.		
PL3	Verschil	V/N
Voldoende en vaardige medewerkers	€ 18.500	N
Als gevolg van de indexatie zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, ontstaat een nadelig effect voor deze opgave van € 18.500.		
PL4	Verschil	V/N
Continu lerende en flexibele organisatie	€ 15.000	N
Met de provinciale opdrachtgevers zijn aanvullende opdrachten overeengekomen waar een extra bijdrage tegenover staat. In de PPO Groningen 2026 zijn naast loonkosten extra middelen toegekend voor het programma TLG. Het gaat om € 15.000 en deze zijn toegevoegd aan bovenstaand budget.		
PL5	Verschil	V/N
Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen	€ 94.500	N
In de begroting 2026 zijn de kosten voor de implementatie van het nieuwe financiële systeem nog niet meegenomen (€ 122.000). In de eerste begrotingswijziging 2026 is besloten tot onttrekking aan de reserve ter dekking van deze lasten. Hier staat een klein voordeel tegenover van € 27.500 als gevolg van actualisering van de DVO's. Per saldo resulteert dit in een negatief resultaat van € 94.500.		
PL7	Verschil	V/N
Interne dienstverlening, informatiehuis-houden en financiën	€ 168.500	V
De kosten voor de DVO's Inkoop en Aanbesteden, Juridisch, KCC en Advisering & Control zijn toe- genomen. Daarentegen zijn de uitgaven voor DVO Huisvesting lager uitgevallen dan begroot, wat per saldo resulteert in een positief resultaat van € 168.500.		

4.3.2 Baten

Bijdrage Drenthe	Verschil	V/N
	€ 159.000	N

De deelnemersbijdrage is verlaagd doordat de indexcijfers van het CPB voor de begroting 2027 naar beneden zijn bijgesteld.

Bijdrage Groningen	Verschil	V/N
	€ 68.000	N

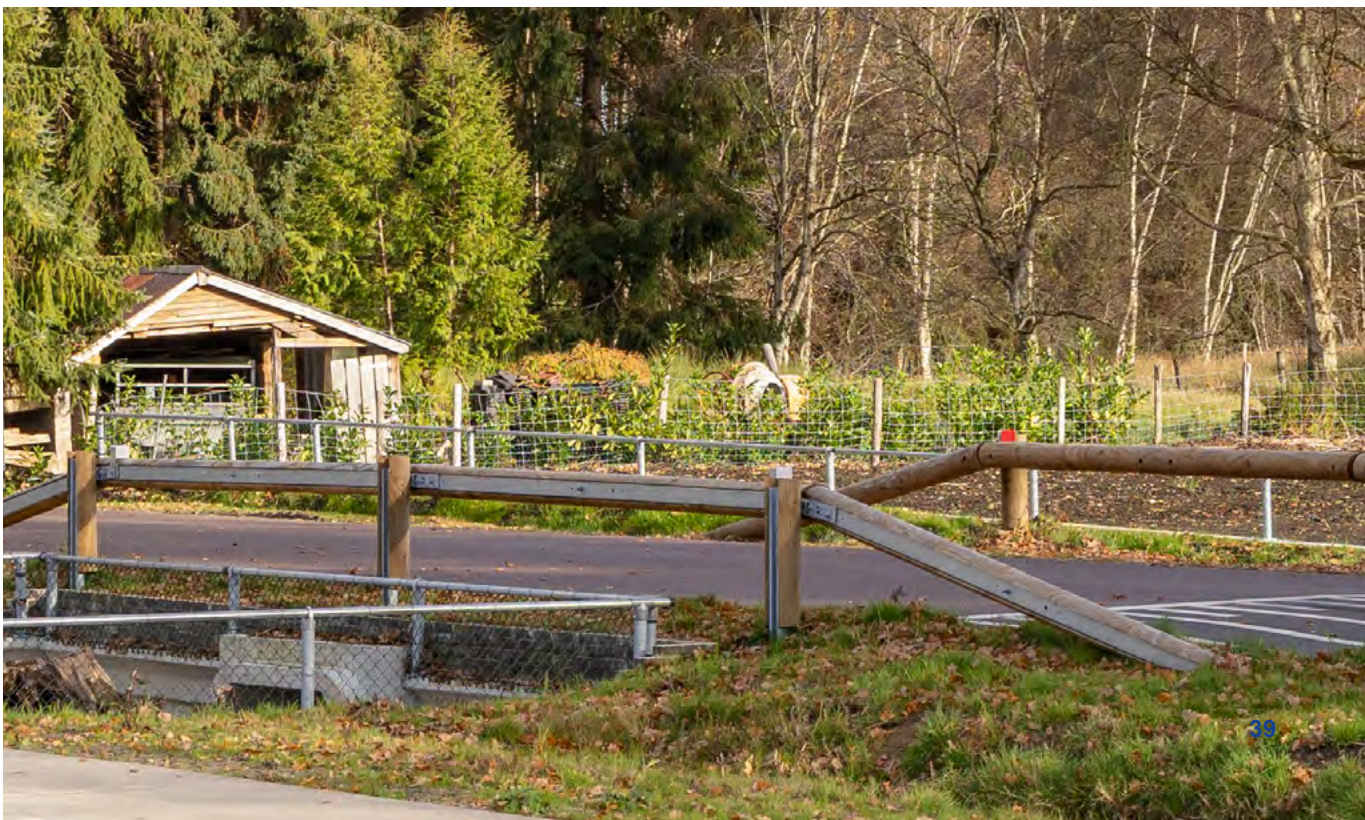
De deelnemersbijdrage is verlaagd doordat de indexcijfers van het CPB voor de begroting 2027 naar beneden zijn bijgesteld.

Extra inkomsten PPO Groningen	Verschil	V/N
	€ 430.000	V

Dit betreft de begrote opbrengsten van Programma TLG Groningen. Zie toelichting in paragraaf 4.2.3.

Mutatie in de reserves	Verschil	V/N
	€ 122.000	V

Ter dekking van de eenmalige uitgaven in 2027 voor de noodzakelijke overgang naar een nieuw financieel systeem (Microsoft Dynamics) vindt een onttrekking ad € 122.000 aan de algemene reserve plaats. Na deze onttrekking aan de algemene reserve bedraagt het begrotingsresultaat 2027 nihil.

4.4 Overhead

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is een inzicht in de overhead van de organisatie vereist. Wij achten een overheadpercentage van maximaal 35% adequaat voor Prolander.

4.4.1 Berekening overhead

Het grootste deel van de overheadkosten bestaat uit de personele kosten die niet direct bijdragen aan het primaire proces. Naast de indirecte loonkosten betreft dit ook de overige bijkomende kosten voor bijvoorbeeld opleidingen. Daarnaast bestaat de overhead uit de organisatie-ondersteunende functies die worden ingekocht bij de provincies Groningen en Drenthe. Deze inkoop is vastgelegd in een DVO en bestaat uit onder andere huisvesting, ICT, HRM, juridische dienstverlening en inkoop. In deze paragraaf is een splitsing gemaakt tussen de overhead van Prolander en de overhead die toebehoort aan derden (provincies Groningen en Drenthe). Het aandeel in de overhead is berekend op basis van de geprognosticeerde aantal uren zoals overeengekomen in de PPO 2026. Hieronder volgt de onderverdeling van de uren die is gebruikt om het aandeel in de overhead te kunnen bepalen.

Berekening totaal overhead	in uren	in percentage
Totaal uren 2026 (incl overhead):	188.790	100%
Waarvan directe uren t.b.v projecten derden:	121.350	64,3%
Waarvan indirect (overhead):	67.440	35,7%

Specificatie totaal overhead	in uren	in percentage
Totaal indirecte uren:	67.440	35,7%
-Waarvan t.b.v. Prolander:	36.990	19,6%
-Waarvan t.b.v. derden:	30.450	16,1%

In bijlage 2 is de onderverdeling van de uren toegepast op de totale baten en lasten in de meerjarenraming. Om de eigen overhead voor Prolander te kunnen berekenen, is de bijdrage van de provincies vermenigvuldigd met het percentage van de overhead dat toebehoort aan derden (16,1%). Per saldo blijft dan de eigen overhead van Prolander over.

4.4.2 Toelichting overhead

Het aandeel overige overhead bedraagt 10,1%. Samen met het percentage van de personele overhead komt het totaal uit op 31,0%. Dit is lager dan de norm van 35% en ook lager ten opzichte van de programmabegroting 2026.

Overhead Prolander	Begr. 2026 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Totaal overhead Prolander	6.109.560	5.701.994	5.766.441	5.935.907	6.157.009
Waarvan personele overhead	4.125.310	3.850.112	3.893.628	4.008.055	4.157.348
Waarvan overige overhead	1.984.250	1.851.882	1.872.813	1.927.852	1.999.661
Overhead in percentage	33,1%	31,0%	30,5%	30,5%	30,4%

4.5 Overzicht van incidentele baten en lasten

Volgens de BBV is het verplicht om een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan worden beoordeeld of en in hoeverre er sprake is van een sluitende begroting. Wij hanteren de volgende uitgangspunten:

- Indien bestaand structureel beleid, niet zijnde een tijdelijke geldstroom, binnen de termijn van drie jaar een wijziging ondergaat dan worden de daarmee samenhangende lasten of baten in het begrotingsjaar niet als incidenteel aangemerkt. Budgetverschillen op activiteiten inzake structureel bestaand beleid kwalificeren wij dus als 'structureel';
- Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd als het gaat om niet-structurele toevoegingen aan een bestemmingsreserve of dekking van incidentele lasten. In het overzicht is dit vertaald door naast de incidentele last ook de mutatie uit de reserve te presenteren;
- Meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een bestuursbesluit, kwalificeren wij als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar. Hiervan is sprake bij bijvoorbeeld projecten die langer dan drie jaar duren, maar waarvan wel bekend is dat die bijdrage op termijn stopt.

De voor de programmabegroting 2027 begrote incidentele baten en lasten laten zich als volgt te specificeren:

Incidentele baten en lasten	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
Programmabegroting				
Lasten	122.000	-	-	-
Totaal incidentele lasten	122.000	-	-	-
Mutaties reserves	-122.000			
Totaal incidentele baten	-122.000	-	-	-
Saldo incidentele baten en lasten	0	-	-	-

5. Uiteenzetting financiële positie

5.1 Geprognosticeerde balans 2027-2030

De geprognosticeerde balans hoeft niet hetzelfde detailniveau te kennen als de balans die is voorgescreven voor de jaarrekening. Wij hebben ervoor gekozen om de geprognosticeerde balans over de gehele periode van de meerjarenraming in de programmabegroting op te nemen.

Naast de balans per 31 december 2025 is de (geraamde) balanspositie per 31 december 2026 tot en met 2030 weergegeven. Aangezien de realisatie altijd afwijkt van de begroting zullen de balansposten in de (jaar)rekeningen 2025 t/m 2030 afwijken van de balansposten zoals opgenomen in deze begroting. De indeling van de balans is ingericht op basis van het BBV.

Balans per 31 december	Realisatie 2025	Begr. 2026 na wijz	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Activa						
Materiële vaste activa	63.000	27.000	-	-	-	-
Uitzettingen < 1 jaar	44.569.500	43.692.000	43.597.000	43.597.000	43.597.000	43.597.000
Overlopende activa	1.223.500	1.297.000	1.297.000	1.297.000	1.297.000	1.297.000
Totaal activa	45.856.000	45.016.000	44.894.000	44.894.000	44.894.000	44.894.000
Passiva						
Eigen vermogen	1.402.500	562.500	440.500	440.500	440.500	440.500
- <i>Algemene reserve</i>	1.479.000	1.479.000	1.479.000	1.479.000	1.479.000	1.479.000
- <i>Resultaat boekjaar</i>	-77.000	-	-	-	-	-
- <i>Resultaat cumulatief</i>	-	-917.000	-1.039.000	-1.039.000	-1.039.000	-1.039.000
Voorziening	941.000	941.000	941.000	941.000	941.000	941.000
- <i>Voorziening IKB verlof</i>	941.000	941.000	941.000	941.000	941.000	941.000
Vlottende schulden <1 jaar	38.962.500	38.962.500	38.962.500	38.962.500	38.962.500	38.962.500
Overlopende passiva	4.550.000	4.550.000	4.550.000	4.550.000	4.550.000	4.550.000
Totaal passiva	45.856.000	45.016.000	44.894.000	44.894.000	44.894.000	44.894.000

5.2 Toelichting geprognosticeerde balans 2027-2030

Materiële vaste activa

Alle materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en eventuele bijkomende kosten), verminderd met de ontvangen subsidies, de direct gerelateerde bijdragen, de jaarlijkse afschrijvingslasten en de afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen.

De jaarlijkse afschrijvingen op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van óf de geschatte economische levensduur óf de technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen. De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in het financieel reglement Prolander.

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De meerjarige ontwikkeling van de boekwaarden van de materiële vaste activa is in de tabel op de volgende pagina weergegeven.

Van bovenstaande wordt met de uitrol van Microsoft Dynamics Finance & Operations en het streven om daarmee het oude systeem EBS uit te faseren afgeweken. Dit betekent dat we de in het verleden geïnvesteerde kapitaal versneld gaan afschrijven in 2026 en 2027. En omdat Dynamics een zogenaamde SaaS-applicatie betreft waarvan het eigendom niet bij Prolander ligt, verwachten we in de toekomst niet meer in vaste activa te gaan investeren. De effecten hiervan zijn doorgerekend in de meerjarige begroting.

Kapitaallasten 2027-2030	Boekjaar 2027	Boekjaar 2028	Boekjaar 2029	Boekjaar 2030
ICT-investeringen (2023)	9.000	-	-	-
ICT-investeringen (2024)	7.500	-	-	-
ICT investeringen (2025)	10.000	-	-	-
ICT investeringen (2026)	-	-	-	-
ICT investeringen (2027)	-	-	-	-
ICT investeringen (2028)	-	-	-	-
ICT investeringen (2029)	-	-	-	-
ICT investeringen (2030)	-	-	-	-
Totaal kapitaallasten 2027-2030	26.500	-	-	-

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Deze balanspost bestaat voornamelijk uit de rekening courantverhouding met het Rijk (schatkistbankieren) en de debiteuren. In de geprognosticeerde balans wordt deze balanspost gebruikt als sluitpost voor het in evenwicht brengen van de activa en passiva.

Overlopende activa

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten. Voor een overzicht van het verloop van reserveposities wordt verwezen naar de eerste bijlage. Het begrotingsresultaat staat gepresenteerd in het overzicht van de meerjarenbegroting 2027-2030.

Voorziening

In 2021 is een voorziening gevormd voor het oplopende IKB-verloftegoed van medewerkers van Prolander. Eind 2022 is in verband met de op dat moment aangescherpte voorschriften van de Commissie BBV ook een voorziening gevormd voor spaarregeling compensatieverlof en voor POB-verlof. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van de balanspositie per 31 december 2025.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025.

Overlopende passiva

De overlopende passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor de meerjarige balans is uitgegaan van een constante balanspositie in overeenstemming met de balanspositie per 31 december 2025.

5.3 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode (boekjaar). Eenvoudig gezegd, geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar meer geld is uitgegeven dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld is overgehouden. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de organisatie. Tevens heeft het EMU-saldo een vergelijkbare functie als het kasstroomoverzicht.

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden onderdeel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau is voor de decentrale overheden verplicht gesteld om het eigen EMU-saldo te vermelden in de begroting en jaarrekening.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo van Prolander komt voor de begroting 2027 uit op € 26.813 positief. Dit betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 26.813 euro lager zijn dan de inkomsten. In latere boekjaren is de verwachting dat het EMU-saldo nihil blijft. Hieronder volgt een overzicht van de berekening van het EMU-saldo.

Berekening EMU-saldo (bedragen x €1.000)		Begr. 2025 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
Periode		T-1	T	T+1	T+2	T+3
A.	Exploitatiesaldo vóór mutatie reserves	-	-	-	-	-
B.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-36	-27	-	-	-
C.	Mutatie voorzieningen	-	-	-	-	-
D.	Mutatie voorraden	-	-	-	-	-
E.	Boekwinst bij verkoop effecten en gerealiseerde boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
Berekend EMU-saldo (A-B+C-D-E)		36	27	-	-	-

Bijlagen

Bijlage 1 – Staat van reserves

Deze bijlage omvat de staat van de reserves. De jaarstukken 2025 vermelden een negatief resultaat van € 76.916. In het bestemmingsvoorstel bij de jaarstukken 2025 wordt voorgesteld om het negatief resultaat volledig te onttrekken aan de algemene reserve.

Algemene reserve (weerstandsvermogen)

Prestatiedoelstelling: Opvangen financiële risico's

Doel: De algemene reserve vormt het financieel weerstandsvermogen voor het opvangen van financiële risico's en onvoorziene ontwikkelingen in de bedrijfsvoering.

Looptijd: Ingesteld op 1 januari 2016 en is doorlopend.

Norm: Maximaal 10% van de structurele baten. Voor boekjaar 2027 is het maximum vastgesteld op €1.810.950 (10% van € 18.109.500).

Verloop:

Boekjaar	Stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12
2026	1.402.311	0	840.000	562.311
2027	562.311	0	122.000	440.311
2028	440.311	0		440.311
2029	440.311	0		440.311
2030	440.311	0		440.311

De stand per 1-1-2026 sluit aan met de eindstand in de jaarstukken 2025.

Bijlage 2 – Gedetailleerd overzicht overhead

Overhead 2026-2030	Aandeel overhead	Begr. 2026 na wijz.	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029	Begroting 2030
PL1 Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer	35,7%	4.881.500	5.056.000	5.245.000	5.406.500	5.634.000
PL2 Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel	99,8%	308.000	518.000	540.000	562.500	587.000
PL3 Voldoende en vaardige medewerkers	80,7%	57.500	60.000	62.500	65.000	68.000
PL4 Continu lerende en flexibele organisatie	62,6%	361.000	376.500	393.000	409.000	427.500
PL5 Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen	84,0%	1.823.000	1.223.000	1.138.000	1.152.000	1.176.000
PL6 Zichtbaar en herkenbaar als Prolander	100,0%	12.000	12.500	13.000	13.500	14.000
PL7 Interne dienstverlening, informatiehuishouden en financiën	91,3%	1.490.000	1.376.500	1.396.000	1.440.500	1.489.000
2.7 Onvoorzien	0,0%	-	-	-	-	-
Totaal lasten		8.932.000	8.623.000	8.788.000	9.049.000	9.395.500
3. Ontvangsten		-2.822.500	-2.921.000	-3.021.500	-3.113.000	-3.238.500
3.1 Bijdrage Drenthe	16,1%	-1.378.000	-1.406.500	-1.458.500	-1.517.000	-1.576.500
3.2 Bijdrage Groningen	16,1%	-604.500	-616.500	-639.500	-665.500	-692.000
3.3 Extra bijdrage PPO	16,1%	-755.500	-788.000	-822.000	-855.500	-891.500
3.4 Overige incidentele baten	0,0%	-	-	-	-	-
Totaal baten		-2.822.500	-2.921.000	-3.021.500	-3.113.000	-3.238.500
Totaal overhead Prolander		6.109.500	5.702.000	5.766.500	5.936.000	6.157.000

Bijlage 3 – Overzicht opgaven en kostensoorten

Opgave nr	Opgave	Jaar	Totaal	Loonkosten	Aanvullende bedrijfsvoering	Overige bijkomende personeelskosten	Huisvesting	Automatisering	Archiefkosten	Kapitaallasten	Externe deskundigen	Kantoorkosten	Onvoorzien
PL1	Het bevorderen van een sterke en effectieve relatie tussen opdrachtgever en opdrachtnemer voor een succesvolle samenwerking	2025	15.343.494	15.343.494	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2026	13.664.500	13.664.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2027	14.153.833	14.153.833	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2028	14.683.175	14.683.175	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2029	15.135.401	15.135.401	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2030	15.771.088	15.771.088	-	-	-	-	-	-	-	-	-
PL2	Maximaliseren van de vitaliteit van het beschikbare personeel	2025	397.768	-	283.725	114.043	-	-	-	-	-	-	-
		2026	308.500	-	200.000	106.500	-	-	-	-	2.000	-	-
		2027	519.467	-	406.268	111.111	-	-	-	-	2.087	-	-
		2028	541.454	-	423.332	115.945	-	-	-	-	2.177	-	-
		2029	564.041	-	441.112	120.664	-	-	-	-	2.266	-	-
		2030	588.198	-	459.638	126.190	-	-	-	-	2.370	-	-
PL3	Voldoende en vaardige medewerkers	2025	71.374	-	-	38.358	-	5.275	-	-	27.741	-	-
		2026	71.100	-	-	45.100	-	-	-	-	20.000	6.000	-
		2027	74.179	-	-	47.053	-	-	-	-	20.866	6.260	-
		2028	77.405	-	-	49.100	-	-	-	-	21.774	6.532	-
		2029	80.556	-	-	51.098	-	-	-	-	22.660	6.798	-
		2030	84.245	-	-	53.438	-	-	-	-	23.698	7.109	-
PL4	Continu lerende en flexibele organisatie	2025	577.612	-	-	247.051	31.178	-	-	-	299.383	-	-
		2026	576.300	-	-	234.500	-	-	-	-	341.800	-	-
		2027	601.254	-	-	244.654	-	-	-	-	356.600	-	-
		2028	627.408	-	-	255.296	-	-	-	-	372.112	-	-
		2029	652.944	-	-	265.687	-	-	-	-	387.257	-	-
		2030	682.849	-	-	277.855	-	-	-	-	404.993	-	-
PL5	Betrouwbare en effectieve ondersteunende systemen	2025	1.254.242	-	-	8.676	-	1.191.484	-	-	50.776	3.308	-
		2026	1.330.632	-	-	-	-	1.300.632	20.000	-	-	10.000	-
		2027	1.456.492	-	-	-	-	1.446.059	-	-	-	10.433	-
		2028	1.355.071	-	-	-	-	1.344.184	-	-	-	10.887	-
		2029	1.371.548	-	-	-	-	1.360.218	-	-	-	11.330	-
		2030	1.400.455	-	-	-	-	1.388.606	-	-	-	11.849	-
PL6	Zichtbaar en herkenbaar als Prolander	2025	1.281	-	-	828	-	-	-	-	-	453	-
		2026	12.000	-	-	-	-	-	-	-	-	12.000	-
		2027	12.520	-	-	-	-	-	-	-	-	12.520	-
		2028	13.064	-	-	-	-	-	-	-	-	13.064	-
		2029	13.596	-	-	-	-	-	-	-	-	13.596	-
		2030	14.219	-	-	-	-	-	-	-	-	14.219	-
PL7	Interne dienstverlening, informatiehuishouden en financiën	2025	1.481.291	-	124.435	342.324	764.150	-	-	33.099	161.474	55.809	-
		2026	1.681.678	-	111.650	329.150	973.153	-	-	36.060	110.000	71.665	50.000
		2027	1.557.719	-	178.180	343.402	769.793	-	-	26.813	114.763	74.768	50.000
		2028	1.579.184	-	185.664	358.340	787.404	-	-	-	119.755	78.021	50.000
		2029	1.627.658	-	193.462	372.925	805.446	-	-	-	124.629	81.196	50.000
		2030	1.680.774	-	201.587	390.005	823.931	-	-	-	130.337	84.915	50.000

Bijlage 4 – Overzicht taakvelden

Overzicht taakvelden		Begroting 2027		
Taakveld		Lasten	Baten	Saldo
0.3	Geldleningen en uitzettingen	-	-144.000	-144.000
0.5	Algemene dekkingsmiddelen	50.000	-	50.000
0.6	Overhead	8.623.000	-2.921.000	5.702.000
0.8	Mutatie reserves	-	-122.500	-122.500
0.9	Resultaat	-	-	-
0.	Algemene dekkingsmiddelen	8.673.000	-3.187.500	5.485.500
1.1	Provinciale Staten	100.000	-	100.000
1.	Bestuur	100.000	-	100.000
5.1	Natuurontwikkeling	9.269.500	-14.662.000	-5.392.500
5.2	Beheer natuurgebieden	333.000	-526.000	-193.000
5.	Natuur	9.602.500	-15.188.000	-5.585.500
Totaal taakvelden		18.375.500	-18.375.500	-

Bijlage 5 – Lijst met afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving afkorting
AO	Administratieve Organisatie
Arbo	Arbidsomstandigheden
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording (wetgeving)
btw	Belasting toegevoegde waarde
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DLG	Dienst Landelijk Gebied
DVO	Dienstverleningsovereenkomst(en)
EBS	E-Business Suite (financieel systeem)
fte	fulltime-equivalent
GEO diensten	Geografische diensten
GIS	Geografisch informatiesysteem
GR	Gemeenschappelijke Regeling
ha	Hectare
HRM	Human Resource Management
HR-systemen	Human Resource-systemen
ICT	Informatietechnologie
KCC	Klantcontactcentrum
IKB	Individueel Keuze Budget
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
P&C-cyclus	Planning- en controlcyclus
PMV	Provinciale Maandverantwoording
POB	Persoonlijk opleidingsbudget
PPO's	Provinciale Prestatieovereenkomst(en)
PPOV's	Provinciale Prestatieovereenkomst Verantwoordingen
TLG	Toekomst Landelijk Gebied
TLGD	Toekomst Landelijk Gebied Drenthe
VRIS	Vastgoedregistratiesysteem
Wet fido	Wet financiering decentrale overheden
WNT	Wet normering topinkomens

